

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Malba 4 / škola Marka Meduny

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vyšívám si koutní plachtu a sekera už je nabroušená...
I embroider a corner curtain and the ax is already sharpened...

Vypracoval: Michaela Glozová
Vedoucí diplomové práce: Marek Meduna
Oponent diplomové práce: Tomáš Císařovský

Akademický rok 2018/2019

Moje diplomová práce volně navazuje na mou předchozí tvorbu. Hlavní náměty, které mě provází po celou dobu studia jsou folklorní motivy, výjevy, inspirace lidovými tradicemi, rituály a mýty. V obrazech zachycuji imaginární příběhy, které jsou na první pohled zjevně čitelné. Současně však obsahují alespoň jeden další význam nebo příběh, pro jehož rozluštění je potřeba více úsilí ze strany diváka. Motivy představují zástupné symboly, ať už s tradičně daným významem nebo naopak s významem, který jim přisuzuji já sama. Hlavním tématem je spojení folklorních prvků, rituálů a tradic se současným světem a konzumem. Také se prolíná rovina veřejná a osobní témata, která jsou pro mě velmi intimní a bolestná. Při práci používám podvědomí a zasahuji do ní velmi intuitivně, pracuji s náhodou. To dílům dodává absurdno, až surreálno. Téma tradic a věcí s nimi spojenými jsem si vybrala, protože jsou mi blízké, pocházím z prostředí, kde se stále živě dodržují, mám s nimi osobní zkušenost.

Domnívám se, že každý divák dokáže obrazy po odhalení několika indicií rozluštit sám. Proto záměrně ponechávám prostor pro individuální interpretaci. Ze stejného důvodu pracuji s jistou nejednoznačností, neočekávanými spojeními a nevysvětluji vše do detailu. Naopak je pro mě důležitá jakási neuchopitelnost a nejistota v hledání významu.

V mnoha pracích se vyskytuje symbol bílého králíka (nebo králíka všeobecně). Objevuje se živý, mrtvý, ale i v podobě kůží na kožešinách čertů. Králík symbolizuje průvodce, který vás má posunout na vaší cestě. V keltské mytologii představuje králík spojení s nocí, měsícem a zászvětím (modernější reinterpetace se objevuje např. v Alence v říši divů). V řecké mytologii je spojován s bohyní Afroditou a jejím synem Erosem, coby symbol plodnosti. V severní Evropě znázorňuje posla jara, Velikonoc. V předkřesťanských dobách Velikonoce představovaly svátky a oslavy nového života, plodnosti, probouzející se země. Taktéž je spojován se ženskou plodností a sexualitou. Negativním významem může být i strach, nebojovnost, strnutí ve vypjatých situacích. Králíčí / zaječí pacička se používala jako jeden z nejstarších talismanů pro štěstí a pro odvrácení nepřízně osudu. Symbolika králíka překračuje hranice Evropy, v podobných významech se vyskytuje v mytologii čínské, kde mimo jiné znamená i hojnost. Ale i aztécké a africké domorodé spiritualitě. Motiv králíka používala Zorka Ságlová ve svých pozdějších pracích. Interpretovala ho jako symbol svobody, ten představoval divoký zajíc, a nesvobody, kterou znázorňoval králík domácí.

Dalším symbolem jsou boty. Konkrétně značkové současné tenisky. Sbírání tenisek jako fenomén, který se na první pohled může jevit jako protipól k dřívějším tradicím. Ale toto sběratelství má k dřívějšmu vztahu k botám mnohem blíží, než se zdá. V dřívějších dobách lidé o své boty pečovali, šetřili si je, byly ukazatelem movitosti majitele. Když šel člověk na nějakou slavnost, přišel bos a obul se až například před vstupem do chrámu. Nevidím moc velký rozdíl oproti sběratelům, kteří své nejceennější limitované páry obouvají jen k velmi výjimečné příležitosti, pokud vůbec. Bez ovlivnění tím, kam tyto boty obouvají opravdoví majitelé, jsem zachytila několik situací, kam bych si je vzala já. Na mikulášskou obchůzku v roli čerta, na pálení čarodějnic, pokud jste v roli upalované čarodějnice, při prvním zabití králíka.

Další částí práce je domácí amatérské video. Nesnažila jsem se o technickou ani jinou dokonalost, ale o zachycení performance. O autenticitu a syrovost, kterou podporuje i neumělá forma. Stejně jako obrazy je mnohovýznamové. Mimo jiné je poctou babičce, která jako jediná v patriarchální rodině mého otce zabíjela králíky (a jiná zvířata). Také zobrazuje zvyk, kdy se říká, že po spáleném jídle se zkrásní. Řeším v něm i moje osobní témata a strachy.

Všechny obrazy jsou olej na plátně, dále pak olej na surové králíčí kůži. Video jsem natáčela na digitální zrcadlovky.

Původně jsem měla v plánu zpracovávat úplně jiné téma, feministický pivovar, který skončil jako rozpracovaný projekt. Necítila jsem při jeho zpracovávání dostatečnou sílu, proto ho nechávám otevřený do budoucna.

Jistou podobnost vnímám s pracemi Jana Vytisky, což se mi stávalo i v minulosti. Vědomě jsem se neinspirovala u žádného umělce. Témata spojená s folklorem v současnosti zpracovává kromě již zmíněného Vytisky slovenská dvojice David Demanovič a Jarmila Mitříková. Kundy crew, které se zabývají radikální feministickou výšivkou, a Slovenský Viktor Frešo, který tvoří objekty inspirované lidovou tvorbou a náboženstvím. České a Moravské mytické bytosti portrétuje i český fotograf Václav Jirásek. Podobné fotografie jsou i od Charlese Frégera, který cestuje nejen po celé Evropě, ale i světě.

Pokud bych měla zhodnotit svou práci, začnu videem. Ano, vím, že je po technické stránce až diletantské, obraz i zvuk není valné kvality. I tak cítím oproti mému prvnímu videu posun k lepšímu, ale spousta práce je ještě přede mnou. Stejně jako k obrazu se musí člověk promalovat, i k dokonalejšímu zpracování videa vede praxe a zkušenost, která mi zatím chybí.

Co se týče obrazů, vnímám, že nejsou úplně jednotné, jako moje předchozí série. Narozdíl od minulosti teď řeším komplikovanější a rozvětvenější téma. Snažila jsem se, aby každý obraz byl silný sám o sobě. Pozitivně hodnotím to, že jsem se snažila více pracovat z paměti, a neopírat se o pomocné fotografie. Taky zkušenost s jiným materiálem než plátnem (králíčí kůže) pro mě byla přínosná a určitě budu v tomto směru v budoucnu více experimentovat.

Literatura:

Obyčeje a slavnosti, Eva Večerková, Vyšehrad 2015

Narození a smrt v české lidové kultuře, Alexandra Navrátilová, Vyšehrad

Lidová oděvní kultura, Alena Jeřábková, Masarykova universita 2014

Narození dítěte v lidovém prostředí a rituální vliv obřadní textilie – koutní plachty, Monika Tauberová, Národní muzeum 2014

Koutní plachty Slovenska, Monika Tauberová, Národní muzeum 2017

instruktažní video, jak zabít a stáhnout králíka:

https://www.youtube.com/watch?v=ZKCn4v1LsvE&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2Kr3Ps8MEGp97YvoStn7c_T54FgQgRSF-L6yHYTAhwQio0hK00QthvRk4